

มรณานุสติ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตาก ต.อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรื่องของศาสนาใด เรื่องศาสนาเป็นที่พึงของใจ แล้วศาสนาตัดตน คัดให้เราอยู่ในกรอบใน ร่องในรอย อดสำห้แสวงหา อดสำห้พยายามกัน อดสำห้แสวงหาพยายามมาเพื่ออะไร? เพื่อ ความสุขของใจ ต้องให้ใจมีความสุข ความสุขของใจเกิดขึ้นด้วยการสละให้ทาน การสละให้ทาน ไป เห็นไหม ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ ถ้าไม่มีศรัทธาความเชื่อเลย เริ่มต้นพระพุทธเจ้าบอก กาลาม สสูตรไม่ให้เชื่อนะ ไม่ให้เชื่อแม้แต่พระพุทธเจ้าสอน ไม่ให้เชื่อครูบาอาจารย์สอน ไม่ให้เชื่อตาม ๆ กันมา ไม่ให้เชื่อทุกสิ่งทุกอย่างเลย ให้ประพฤติปฏิบัติ ให้เราลองดูแล้วเข้าใจแล้วถึงจะเชื่อสิ่งนั้น

อันนี้ก็เหมือนกัน เราได้สละออก เราได้ทำแล้วนี่ มาเทียบถึงหัวใจสิ เวลาเราอันตั้งขึ้นมาจะ เวลาเราอยู่ของเรา เราเก็บกดของเราเนี่ย เวลาเราเก็บกดเราทุกข์ของเราทุกคนเดี๋ยวนะ เวลาเราเก็บ กดอยู่คนเดียวแล้วมันไม่มีทางออก การสละให้ทานนี่มันเป็นการเริ่มแสวงหาทางออกของใจใจ เราไปมองดูว่าทานนั้นเป็นการของให้ยาก เป็นของเป็นวัตถุ แล้วเราไปติดตรงนั้นไป พอดีตรง นั้นบับมันไม่ยอมให้ ไม่ยอมสละออกไป

แต่ความสละออกไปนั้นเป็นการฝึกฝนใจ ถ้าใจสละสิ่งนั้นออกไปนี้ มันจะสละออกความ คับแค้นของใจได้ เห็นไหม เวลาทุกข์ของใจนี้ มันให้ผลออกไป มันเหมือนกับสละออกไปเป็น วัตถุ แต่สิ่งที่ได้กลับมาเป็นนามธรรม พระพุทธเจ้าสอนอย่างนั้นไป ถึงว่าถ้ามีความเชื่อแล้ว เราถึง เข้าถึงหลักของศาสนาได้ ถ้าเข้าใจหลักของศาสนาได้ เราเชื่อในศาสนา เราก็ได้พึ่งศาสนา

ถ้าเราไม่เชื่อศาสนา เห็นไหม มดแดงเฝ้ามะม่วงนี่มันเฝ้าอยู่ทั้งวันทั้งคืนเลย มันไม่รู้รสของ มะม่วง มันก็เฝ้าของมันอยู่อย่างนั้นนะ ให้คนไปเก็บสอยมาได้กินมะม่วงนั้น อันนี้หลักของ

ศาสนาก็เหมือนกัน ถ้าเราอยู่กับศาสนาพุทธ เราอยู่กับหลักศาสนาพุทธ แล้วเราไม่ได้ใช้ศาสนาพุทธ เราไม่ได้ดื่มกินเรื่องศาสนานี้ เราจะมีความคิดอย่างไรกับหัวใจของเรา

เวลามันยังไม่เจ็บปวดเจ็บแสบร้อน เวลามันไม่เจ็บไข้ได้ป่วยนี้ ยายังไม่เห็นคุณประโยชน์หรอก แต่วันไหนถ้าเราเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา เราแสวงหายา แสวงหายามันก็ทำไม่ได้แล้ว เห็นไหม ยานี้เวลาเราไปโรงพยาบาลเขาฉีดเขาให้กินเข้าไป มันก็ได้ แต่เวลาเราเจ็บปวดขึ้นมามันกว่าจะหายาเข้าไปถึงใจนี้ มันไม่ยอมรับไง มันคิดแต่เรื่องนั้น มันปล่อยวางไม่ได้

ถ้าหากครูบาอาจารย์ที่ท่านฉลาด ท่านจะใช้คำพูดเข้าไปหยุดยั้งใจ ให้ลูกคิด ถ้าได้ลูกคิดเห็นไหม พอได้ลูกคิดมันก็เปลี่ยนความคิด มันก็ปล่อยวางอารมณ์อันนั้น แต่ขณะนี้เราไปให้ท่านนี้ เราฝึกสิ่งนั้นไว้ตลอดเวลา เราฝึกสิ่งนี้เอาไว้เลย เวลามันเจ็บปวดแสบร้อนขึ้นมามันจะคิดว่า “สิ่งนี้มันเป็นทุกข์ เราเป็นทุกข์แล้วเราควรจะทำอย่างไร?”

นี่ทาน ศีล ภาวนา ถ้าเริ่มมีทาน ทานเริ่มเข้าไปให้ทาน มันฝึกไปโดยเราไม่รู้สึกรู้สิดำ แล้วรู้สึกรู้สิดำเข้าไปแล้วมันจะเห็นผลขึ้นมา มันจะทำอย่างไรให้มันประเสริฐขึ้นไป สิ่งที่มีคุณค่าสูงกว่าปัจจุบันนี้มันมีอยู่ แล้วเราจะก้าวเดินต่อไปอย่างไรให้มันเข้าถึงสิ่งนั้น พอเข้าถึงสิ่งนั้นนะ พอมันให้เห็นผลต่อการให้ทาน เห็นผลของใจที่มันเริ่มปล่อยวาง มันจะควบคุมใจของมันได้ จะควบคุมใจของตัวเองต้องมีศีล เห็นไหม

มีศีล พอมีศีลขึ้นมามันมีหลักใจ พอมีหลักใจเราก็เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา คนเราที่เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมามันยืนตัวเองได้ มันเป็นหลักที่พึ่งของคนอื่นได้ ต้นไม้ใหญ่เป็นที่พึ่งของนกกาที่นกกาจะมาอาศัยต้นไม้ใหญ่ นั้นใจถ้ามีหลักใจขึ้นมา เราพึ่งตนเองได้ก่อน แล้วเรายังให้คนอื่นพึ่งได้

หลักของศาสนา เราทำความสงบของใจขึ้นมา ถ้ามันไม่มีความสงบ ความสละออก ความขุ่นข้องหมองใจนี้มันมีความสุขแล้ว เวลามันติดข้อง ข้องใจนี้มันมีความสุข ทุกข์ แล้วสละออก มันก็เห็นอยู่ แล้วมันจะทำอย่างนั้นให้อยู่นาน ๆ ได้อย่างไร? มันอยากได้ตรงนี้ไง อยากได้ความสุขที่มี

คุณยืนยงนะ ความสุขที่ยืนยงมันก็ต้องเริ่มจะทำความสงบของใจเข้ามา ความสงบของใจเข้ามา มันก็ต้องมีศีลขึ้นมา เห็นไหม อานาปานสติก็ได้ หรือกำหนดพุทโธ กำหนดอะไรก็ได้

แต่เขาว่านะ เขาบอกว่า “กำหนดถึงความตาย กำหนดถึงความตาย” กำหนดถึงความตายนี้ มันสลดสังเวชนะ...มรณานุสติ ถ้ามรณานุสตินี้กำหนดความตาย กำหนดความตายนี้เป็นสมถกรรมฐาน แต่มีเข่าว่ากันอยู่ว่า กำหนดความตาย ๆ เข้าไปนี่มันชำระกิเลสได้...มันชำระกิเลสไม่ได้หรอก มันเพียงแต่ทำให้กิเลสนี้สงบตัวลง ฟังสิ คำว่า “กิเลสสงบตัวลง” ความที่ว่าเราสลดสังเวชนะ เห็นไหม เรานึกถึงความตายนี้มันขยอกใจ มันไม่อยากจะทำอย่างอื่น ถ้ามันเป็นฝ่ายตรงข้ามนะ เวลาคิดถึงความตายนี้มันสลดจนไม่อยากจะทำอะไรเลย คิดถึงความตายแล้วมันห่อเหี่ยว

แต่นั้นใจนั้นมันไม่เป็นกรรม ถ้าคิดถึงความตายแล้วมันมีความจงใจ เห็นไหม เราก็ต้องตายไปวันหนึ่ง ถ้าเราต้องตายไปวันหนึ่ง ข้างหน้าเราต้องตายวันหนึ่ง เราจะหาสิ่งใดเป็นคุณค่าของเรา ถ้าเราหาสิ่งใดเป็นคุณค่าของเรานี้ ความสลดสังเวชนะอันนั้นกิเลสมันยุบขอบตัวลง แล้วมันสังเวชนะมันจะเป็นประโยชน์กับเรา แล้วเราคิดถึงความตายตลอดไป ๆ นี่คำบริกรรมนั้นมันจะมีประโยชน์ขึ้นมา คำบริกรรมนั้นต่อเนื่องยาวนานขึ้นไป ถ้าคำบริกรรมนั้นต่อเนื่องนะ ความสงบของใจมันจะยืนอยู่ได้นาน

ถ้าความสงบของใจ เห็นไหม เวลาปกติมันปล่อยวาง ธรรมดาที่เราปล่อยวางแล้วมีความสุข แต่ความสงบของใจมันลึกกว่านั้นไง ลึกกว่านั้นจนเป็นสมบัติที่แปลกประหลาดนะ ถ้าจิตของคนเคยสงบขึ้นมาแล้วความสงบของใจมันเข้าไปสงบความสงบนั้น ถ้ามันไม่เคยสงบอีก มันจะจำรสชาติอันนั้นไปจนวันตาย ถ้าจำรสชาตินั้นไปจนวันตายนี้ เวลามันจะตายเข้าไป คนเรา ถ้าจะตายถ้าทำคุณงามความดีไว้ กรรมนิมิตดีก็ดีนะ

ถ้ากรรมนิมิตไม่ดีนี้ คนทำความชั่วไว้มาก เวลากรรมนิมิตใจ เวลาเราทำไว้นี้มันหลอกคนอื่นหลอกได้ แต่ไม่สามารถหลอกตัวเอง ถ้าไม่สามารถหลอกตัวเอง เวลาเราจะดับขึ้นมาสิ่งนั้นมันจะขึ้นมาให้เห็น ภาพที่ว่าอยู่ในหัวใจของเรานี้มันจะเกิดขึ้นมา นี้เรียกกรรมนิมิต ถ้ากรรมอันนี้

ขึ้นมา มันนึกถึงความสงบอันนั้นไม่ได้ ความสงบอันนั้นมันก็ฝังอยู่ในหัวใจ แต่มันก็ไปตาม
ประสากรรมที่จะชักนำไป

แต่ถ้ากรรมเราสร้างกุศลนี้ เราฝึกใจไว้ตั้งแต่ตอนนี้ เห็นไหม เราทำคุณงามความดีไป เวลา
เกิดขึ้นมานี้ เราเกิดขึ้นมาแล้ว เวลาเราตายไปก็เหมือนกับการเกิดอันนี้ มันต้องไปเกิดเป็นภพชาติ
ใหม่ไง ถ้าก่อนจะมานี้เราไม่รู้ต้นสายปลายเหตุว่าเรามาอย่างไร แต่สิ่งที่ยืนยันได้อย่างหนึ่งก็คือว่า
มนุษย์สมบัติที่เราได้นี้มันเป็นการประกาศว่าเราสร้างคุณงามความดีมาถึงได้มนุษย์สมบัติที่นี้ตั้งอยู่
นี้ มนุษย์สมบัตินี้ได้กฎหมายคุ้มครอง ได้ทุกอย่างที่คุ้มครองเรานะ

ในสังคมนมนุษย์ มนุษย์มีปัญหามาก ปัญญาจะให้คุ้มครองมนุษย์ แต่เวลาเราเป็นมนุษย์แล้ว
เราได้ศึกษาใหม่ เราได้ทำคุณงามความดีใหม่ เราได้ฝึกหัดใหม่ ถ้าเราได้ฝึกหัด เวลาจะตายไป
ข้างหน้า เวลาดับขันธ ถ้ามันนึกถึงอันนี้ได้ เราฝึกฝนไว้ได้มันจะนึกถึงแน่นอน ความนึกถึงคุณ
งามความดีของเรา เราสร้างสมคุณงามความดีของเรา นี่มันเป็นที่ว่า เราอยู่ในปัจจุบันนี้เราก็มี
ความสุขในปัจจุบันนะ แล้วเราตายไปเราจะได้สมบัติอันนี้ไปด้วย สมบัติอันที่เราสร้างอยู่ปัจจุบัน
นี้ มันจะเป็นสมบัติของเรา ให้เราเกิดดีขึ้นมา ไม่ต้องทุกข์ยาก

เหมือนกับว่าเราเกิดมาแล้วทุกข์ยาก ปัจจุบันที่ที่เราทุกข์ยาก บางคนทุกข์ยาก มันเป็นการ
กระทำของเราทุก ๆ คน กรรมคือการกระทำนะ ทำดีทำชั่วทุกคนเคยทำความดีความชั่ว คนทุกข์ก็
ไม่เคยทุกข์ตลอดไป คนมีความสุขนี้ถ้าเขาสะสมของเขา เขามีความสุขตลอดชีวิตก็ได้ แต่คนที่มี
ความสุขบางทีก็กลับมาตกต่ำก็ได้ มันไม่แน่นอน ชีวิตของเราไม่แน่นอนเลย แล้วเราทำอย่างไรให้
แน่นอนล่ะ?

ความที่แน่นอนนี้ มันต้องชำระกิเลสออกไป ข้ามพ้นกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดีและ
กรรมชั่วที่จะให้ผล อะไรให้ผลก่อน กรรมดีให้ผลก่อนเราก็เสวยบุญไปก่อน ถ้ากรรมชั่ว เห็นไหม
เวลาเราออกจากร่างไป ถ้ากรรมดี เรามีทำความชั่วไว้เหมือนมีความดีความชั่วในหัวใจ ถ้าเราเสวย
ความดีก่อนมันจะให้ผลเป็นความดีก่อน เราไปเสวยภพชาติของความดี แต่กรรมชั่วอันนั้นมันจะไป
ให้ผลในครั้งต่อไป แต่เราได้สถานะของการเกิดนั้นก่อน สถานะของภพ

เวลาคนตายโบราณถึงได้สอนกัน “ให้นึกถึงพระ ๆ” ให้นึกถึงพระมันเป็นคุณงามความดี
แน่นอน นึกถึงพระแล้วจิตใจนั้นบริสุทธิ์ เห็นใหม่ จิตใจที่บริสุทธิ์ จิตใจที่นึกถึงพระ จิตใจนี้ไม่
เกาะเกี่ยวไม่วิตกกังวล ออกจากร่างนี้ไป เหมือนเราออกไปต่างประเทศเรามีสมบัติของเราไป เรา
ทำไปนี้หมด ถ้าเราไปเราไม่มีอะไรติดตัวเราไปเลย เราไปเก้อ ๆ เงิน ๆ อยู่ เรามีความทุกข์มากนะ
เก้อ ๆ เงิน ๆ เรายังว่าร่างเราไป เราไปต่างประเทศ เราไป

แต่อันที่ว่าเวลาเราตายออกไปจากหัวใจนี้มันไม่ใช่เรา เราไปเหมือนกัน แต่เสวยภพชาติอัน
นั้น ยมบาลอย่างนั้น กรรมมันให้ผลใจ เราไม่สามารถจะโน้มน้าวหรือว่าจะไปคอร์ปชั่น หรือว่าจะ
ไปขอให้เขาช่วยเหลือในขณะนั้นไม่ได้เลย เพราะอะไร? เพราะกรรมการกระทำในหัวใจนั้น
เท่านั้น กรรมในนั้น กรรมให้ผลทุกอย่าง กรรมให้ผลเป็นสัจจะความจริง กรรมดีต้องให้ผลเป็น
กรรมดี กรรมชั่วถึงให้ผลเป็นกรรมชั่ว เราถึงต้องสร้างคุณงามความดี เราถึงต้องเชื่อศาสนา

ศาสนาจะให้ผลเราตรงนี้ ถ้าเราเชื่อหลักของศาสนา เราอยู่ในการครองชีวิตเรานี้ก็ไม่ถึงกับ
ตกต่ำนะ ไม่ตกต่ำเพราะอะไร? คุณงามความดีเราทำนี้ความดีต้องให้ความดี คนดี คนนั้นคนดีจะมี
อะไรนี้ คนจะแก้ไขได้ มันจะแก้ไขสิ่งที่ว่าเราตกอับ เราถึงจุดอับมันจะเปิดช่องนั้นไปได้ นั้น
เพราะกรรมดีให้ผล ถ้าเราไม่สร้างคุณงามความดีไป สิ่งนั้นไม่ให้ผลนะ มันจะให้ผลแต่เป็นลบ ๆ
อันนั้นกรรมชั่ว กรรมชั่วเป็นการกระทำของเราเหมือนกัน กรรมดีและกรรมชั่ว

แล้วกรรมดีและกรรมชั่วเป็นการกระทำ คนที่มันเห็น คนที่เราศึกษาศาสนา คนที่มาศึกษา
เรื่องของศีลเรื่องของธรรมนี่มันเชื่อคุณงามความดีใจ มันทำความชั่วเพราะกิเลสมันมีอำนาจ
มากกว่า ความพลอไพลอันหนึ่ง ความหลุดลางไปของกิเลสที่เราขยับยังไม่ได้หนึ่ง แต่ถ้าเรามาศึกษา
หลักของศาสนาเนี่ย เราจะทำคุณงามความดี เราพยายามสร้างคุณงามความดี ความดีนั้นให้ผลกับเรา
เราต้องเชื่อหลักศาสนา พยายามตะล่อมให้เราเข้าถึงหลักของความดี จนความดีถึงที่สุด

ถ้าเราไม่มีหลักศาสนา เราจะแยกไม่ออกหรือว่ากิเลสมันคืออะไร ความที่ว่ามันพยายาม
ดัดแปลง ความพยายามผลักไสอยู่ในหัวใจนี้ มันเคยอะไรผลักไสอันนั้นออกไป ถ้ามันผลักไส

ออกไป เราเริ่มต้นปฏิบัติธรรม เราว่าเราจะปฏิบัติธรรม มันจะปฏิบัติธรรมไปไหนล่ะ ถ้ามันคิดว่ามันปฏิบัติธรรมแล้ว ถ้ามันก้าวเดินไปตามความจริง เห็นไหม “ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

เห็นครูบาอาจารย์ ศึกษาด้วยครูบาอาจารย์เข้าไป ทำความสงบของใจ ใจสงบของใจแล้ว ค่อยขุดคุ้ยหากิเลสออกมา ถ้าไม่เชื่อครูบาอาจารย์ มันเชื่อตัวเองนี่ กิเลสมันยับยั้งไว้ กิเลสมันพยายามดึงไว้ กิเลสมันหลอกใจ กิเลสมันหลอกว่า สิ่งนั้นมรณานุสติ คิดถึงความตาย พอคิดถึง ความตายความสดของใจ อันนั้นเป็นชำระกิเลส กิเลสมันจะตายไปพร้อมกับความคิดอันนั้น กิเลสมันจะตายไปพร้อมกับใจมันสงบไป

ถ้าเราคิดถึงความตายจิตมันสงบเข้ามา พอสงบเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา สดส้างเวทเข้ามา นั่นว่ากิเลสมันตาย กิเลสมันยุบยอบตัวลงเฉย ๆ กิเลสมันไม่ตาย ถ้ากิเลสมันตายนี้มันต้องใช้วิปัสสนา เห็นไหม วิปัสสนาเข้าไป มันสดส้างเวท มันสงบเข้ามาแล้ว มันจะมีงานอีกอันหนึ่ง งานอีกอันหนึ่งคืองานชำระกิเลส

ถ้าเชื่อครูบาอาจารย์นี้ เราเชื่อหลักของศาสนา ในการทำคุณงามความดี ความดีความชั่วเหมือนกัน ความดีนี้เราเชื่อหลักศาสนา เราพยายามทำคุณงามความดี กิเลสมันพยายามผลักไสของเรา ให้เราไปตามอำนาจของมัน ไปตามความเชื่อของมัน แต่เราวิปัสสนา เห็นไหม เราปฏิบัติเข้ามา มรณานุสติขึ้นมา มันทำความสงบเข้ามาเท่านั้น

แล้วกิเลสมันก็หลอกเหมือนกัน หลอกว่าอันนี้เป็นผล อันนี้เป็นผลมันปล่อยวาง มันเว้งว่างเข้ามา ๆ มันเป็นผล ถ้ามันเป็นผล มันทำไมไม่สามารถเห็นความชำระออกไป มันเป็นผลเห็นไหม ถ้ามันเป็นผลเราเป็นหนี้ เราใช้หนี้นี้ ความพ้นจากหนี้นี้ หัวใจจะสบายไหม? หัวใจพ้นจากหนี้นี้ มันจะโล่ง มันจะปล่อยวาง มันจะสลัด มันพอใจว่า “พอกันที หนี้สินชุดนี้เราได้จ่ายแล้ว”

นี่ก็เหมือนกัน ความสงบเข้ามา ๆ มรณานุสติเข้ามาแล้วมันเห็นการใช้หนี้ใหม่ มันไม่ได้ใช้หนี้ออกไป ลัญญามันอยู่อย่างนั้น เตี้ยวออกมาเขาก็มาทวงหนี้อย่างเก่า ถ้าทวงหนี้อย่างเก่า เราก็หลบหนี้ หลบเจ้าหนี้ หลบเจ้าหนี้ทำความสงบเข้าไป ๆ นี่เขาว่ากิเลสตาย แต่มันตายเพราะเขาว่า

มันไม่เป็นความจริง ถ้าความจริงมันต้องใช้หนี้ ยถาภูติ ความใช้หนี้ ญาณทศสน์ ญาณที่ว่าเราพ้นจากหนี้แล้ว คนที่พ้นจากหนี้จะมีความสุขมาก ความปลดปล่อยหนี้ออกจากหัวใจ นี่คือขณะของจิตที่มันพ้นออกไป

แต่ขณะที่ว่าความสงบเฉย ๆ นี่มันไม่มีการปลดหนี้ ไม่มีการชำระหนี้ แล้วไม่มีการรู้ว่าหนี้หลุดออกไปจากใจขึ้นมาเป็นอย่างไร ถ้าหนี้หลุดออกไปจากใจ มันสุขของใจดวงนั้น นี่ต่างหากถึงเป็นการชำระกิเลส ถ้ามรณานุสติชำระกิเลสได้ มันอยู่ในสมถกรรมฐาน อยู่ในกรรมฐาน ๔๐ ห้อง มรณานุสติ การกำหนดความตาย มันเป็นสมถะโดยขึ้นต้นหัวข้อมันก็เป็นสมถะอยู่แล้ว แล้วว่ากำหนดความตายอย่างเดียวนี่มันจะเป็นธรรม ๆ

ธรรมอันนี้สามารถชำระกิเลสได้ ธรรมที่สามารถชำระกิเลสได้มันต้องมรรคอรិยสังขังเท่านั้น ทางอันเอก ความดำริชอบ ความเห็นชอบ ความเพียรชอบ อันนี้เป็นความชอบ ถ้าจะบอกว่าอันนี้เป็นความไม่ชอบมันก็เป็นความชอบอันหนึ่ง เป็นความชอบของความทำความสงบ เป็นความชอบของในวงของสมถะ เห็นไหม ในวงสมถะเป็นความชอบ

ในการทำความสงบของใจ เราเริ่มต้นนี้ ดูหัวใจของเราสิ มันดิ้นรนขนาดไหน เราเอาใจของเราไว้ไม่ได้ แล้วเราทำเอาใจของเราไว้ได้นี่ มันก็เป็นความสามารถอันหนึ่ง แล้วมันก็เป็นความที่เราต้องทุ่มลงแรงขนาดไหน สมถกรรมฐานอันนั้นถึงจะเป็นความสงบของเรา แล้วความสงบของเราที่ว่าใจเราสงบ ๆ ขึ้นมานี้ ใจเราสงบมีความสุขอันนั้นอันหนึ่ง ใจเราสงบแล้วถ้ามันทำมากกว่านั้นไม่ได้ อันนี้เป็นสมบัติฝังใจไป

แต่อันนี้มันก็เป็นวงของสมถะ เป็นวงสมถะเพราะว่าเราทำได้ขนาดนี้ มันก็เป็นที่เราเข้าถึงศาสนาได้ขนาดนี้ แต่ในเมื่อมันชำระกิเลสไม่จริง มันยังชำระกิเลสไม่ได้ มันยังมีงานข้างหน้าต่อไปอีก เห็นไหม วิปัสสนากรรมฐาน สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ฐานของใจเหมือนกัน ฐานที่ตั้งการงานของมัน แต่งานมันคนละอย่าง งานขุดคู้ยี่ง

คนป่วย...ไขมันยุบยอบตัวลง ไขมันจางลงเฉย ๆ ไขมันไม่หายออกไปจากใจ ขนาดไหน ถ้าไขมันไม่หายมันจะล่าใจ มันว่ามันหายแล้ว มันก็เข้าไปของมันอยู่อย่างนั้น มันไม่ชำระกิเลส เดียว มันติดกลับ พอติดกลับขึ้นมา มันจะรู้จักว่าไขมันครั้งที่ ๒ นะมันคือยา พอคือยาทำได้ยาก เห็นไหม

อันนี้ก็เหมือนกัน “มรณานุสติ” ว่าเป็นธรรมที่ชำระกิเลส มันก็คิดว่ามันจะหาย แล้วมันก็หายแล้วมันก็อยู่ตรงนั้น ในหลักของธรรมมันติด ๒ อย่าง ติดอย่างหนึ่งคือติดอยู่ตรงนั้นไง เข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นผล ติดอย่างหนึ่งเข้าใจว่าเป็นผล อยู่ตรงนั้นเฉย ๆ อย่างหนึ่ง อันนี้เป็นความติดข้องของใจแล้ว แล้วจะความจริงของมัน มันก็ไม่ใช่ด้วย จะความจริงของมันคือกิเลสมันสงบตัวลงเฉย ๆ มันไม่ได้ชำระออกไป

นี่ขุดคุ้ยหากิเลส ถึงว่ามรณานุสตินี้เป็นกรรมฐาน ไม่ใช่ธรรมชำระกิเลส ธรรมชำระกิเลส ต้องเป็นการวิปัสสนา ความวิปัสสนาคือว่า เราทำกรรมฐาน เราไม่หลงไปในกิเลส ไม่ให้กิเลสมันหลอก เราต้องเข้าใจ เราต้องเห็นจะความจริง ต้องตรวจสอบใจของเรา แล้วมันจะเป็นประโยชน์ของเราเอง เอวัง